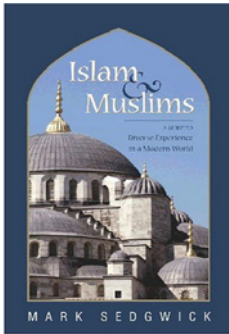

Mark Sedgwick, **Islam & Muslim**
A Guide to Diverse Experience in a Modern World
Intercultural Press, London, 2006, XVII+252 s.

XXI. yy'ın başlarından itibaren Batı toplumunun İslâm'a bakışı sadece radikal yönde bir değişikliğe uğramakla kalmayıp, aynı zamanda İslâm, 'medeniyetler çatışması' tartışmalarında malzeme olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle, 11 Eylül Olayı ve akabindeki gelişmeler, bir taraftan Batı dünyasında 'İslâm karşıtlığı'nın artmasına neden olurken, diğer taraftan da İslâm dünyasındaki entelektüel, sosyal ve dinî reaksiyonları doğurmuştur. Bu durumun temelinde, İslâm ve Müslümanlar hakkındaki bilgisizlik ve ön yargılar kadar, İslâm'ın ve Müslümanların kendilerini temsil etmelerindeki başarısızlık yer almaktadır. Mark Sedgwick'in kaleme aldığı *Islam & Muslim* isimli bu kitap, Batı toplumundaki, İslâm ve Müslümanlara yönelik bilgisizliği ve ön yargıları giderici bir adım olarak değerlendirilebilir.

Londra doğumlu ve Batı'da eğitimini tamamlamış olan Mark Sedgwick halen Mısır, Kario'da Amerikan Üniversitesinde Modern Orta Doğu Tarihi doçenti olarak görev yapmaktadır. Uzun süreden beri Müslümanlar arasında yaşayan batılı bir İslâm bilimci olarak Sedgwick kitabında, İslâm tarihinin dinamikleri ve Müslümanların günümüzdeki yaşam stillerine dair farklı bir bakış açısı sunmaktadır.

Kitap genel olarak, İslâm'ın teolojik yapısı, toplumsal fonksiyonu ve günümüzde Müslümanların karşı karşıya kaldıkları ikilemler (dindar ve seküler eğilimler) üzerinde yoğunlaşan on iki bölümden oluşmaktadır.

Yazar kitabının birinci ve ikinci bölümünde, genel olarak İslâm inancı, ilk İslâm toplumu ve günümüzdeki Müslümanların coğrafi ve nüfus dağılımı ve İslâm'ın farklı yorumları (Sünni, Şii gibi) üzerinde durmaktadır. (1-33) Üçüncü bölümde yazar, Müslümanların dindarlık eğilimlerine göre tipolojik

162 bir ayrıştırmaya gitmektedir. Geleneksel ve modern olma üzere iki

dindarlık tipolojisinden hareketle günümüzdeki Müslümanların dindar ve seküler eğilimlerini karşılaştırmaktadır. (35-50) Dördüncü bölümde, Allah, yaratılış, melekler, cin, evliyalara, mucizelere, doğum, ölüm, kader gibi daha çok İslâm'ın teolojik konuları işlenen (51-68); beşinci bölümde namaz, oruç, hac, zekat, Kuran okuma gibi İslâm'ın pratiğe yönelik uygulamaları üzerinde durulmaktadır. (69-87) Altıncı, yedinci ve sekizinci bölümlerde ise, İslâm'ın toplumsal boyutuna, aile, günlük ve sosyal hayat gibi konulara, değinilmektedir. (89-159) Dokuzuncu bölümde, "Good Muslims and Bad Muslims" ayrımından hareketle İslâm'ın ahlak boyutu işlenmektedir. (161-170) Onuncu bölümde, İslâm'ın Sünnilik dışındaki diğer büyük mezhepleri (Şii'lik, Vahhabilik) ile küçük mezheplerinin (Bahâîlik, İsmâîlik, Alevîlik ve Durzîlik) ortaya çıkışı ve tarihsel geçişleri üzerinde kısaca durulmaktadır. (171-186) On birinci bölümde, İslâm'ın tarihsel ve günümüzdeki politik görüşleri üzerinde durulmaktadır. Burada yazar, modern hukuk sistemi ile İslâm hukuku (Şeriat) arasındaki farklar ve Müslümanların demokrasi deneyimlerini incelemektedir. (187-204) Son bölümde ise, "medeniyetler çatışması" bağlamında İslâm ile Batı arasındaki ilişkiye değinilmektedir. (205-224) Kitabın sonuç kısmında ise kitapta işlenen konular çerçevesinde genel bir değerlendirme yapılmaktadır. (225-228) Ayrıca kitabın sonunda, İslâmî terminolojiye ait bazı sözcüklerin açıklamalarının yer aldığı kısa bir sözlük (229-232) ile kıtalara göre Müslüman nüfusun dağılımını gösteren demografik bir çalışma yer almaktadır. (233-237)

Yazar kitabında, İslâm ve Müslümanlarla ilgili analizleri sırasında zaman zaman Yahudilik ve Hıristiyanlıkla karşılaştırmalarda bulunmaktadır. Bu karşılaştırmalarını yaparken her hangi bir dinin haklılığını veya doğruluğunu savunmaktan ziyade daha çok sosyolojik tahliller çerçevesinde temel farklılıklara işaret etmekle yetinmektedir.

Sedgwick, yıllarca Müslümanlar arasında yaşadığı tecrübeden hareketle, kitabındaki İslâm ve Müslümanlar hakkındaki gözlemlerinde objektif olmaya çalıştığı görülmektedir. Bu

nedenle *İslam & Muslim* isimli bu kitabın özellikle Batılı okurların İslâm ve Müslümanlar hakkındaki ön yargılarını ve bilgisizliklerini bir nebze de olsa giderici bir adım olarak değerlendirebiliriz.

Yakup ÇOŞTU
(Arş. Gör. OMÜ. SBE.)

Cafer Sadık Yaran
İslâm'da Ahlak'ın Şartı Kaç
Elif Yayınları, İstanbul, Ekim-2005, 204 s.

Çok genel bir söyleyişle, bütün dinlerin “iman”, “ibadet” ve “ahlak” şeklinde üçlü bir saç ayağı üzerine kurulduğunu söylemek yanlış olmasa gerektir. İman ve ibadet, her dinde geçerli olduğu şekliyle, bireyin, inandığı Tanrı'yla kurduğu inançsal ve eylemsel ilişkinin içeriğini ve biçimini belirlerken; ahlak da, bireyler arası ilişkiyi ve bu ilişkiden hareketle, -dolaylı da olsa- yine bireyle inanılan Tanrı arasındaki ilişkiyi belirlemektedir. Özellikle İslâm dini sözkonusu olduğunda ve İslâm'ın hayatın bütününü kuşattığı, bir Müslümanın, hayatının her anını 'Tanrı'nın huzurunda' imiş gibi yaşaması gerektiği dikkate alındığında, İslâm dini açısından ahlakın ve ahlaklılığın önemi sanırız biraz daha iyi anlaşılabilir. Hatta, genelde dinlerin özelde de İslâm'ın nihâi amacının 'ahlaklı bireylerden oluşan ahlaklı bir toplum' inşâ etmek olduğu söylenebilir. Hz. Peygamber'in “Ben, güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim” mealindeki hadisi de işte bu nihâi amaca işaret eder niteliktedir.

Ancak İslâm söz konusu olduğunda, onun iman ve ibadet şartları (genel kabul görmüş şekliyle 32 farz örneğinde olduğu gibi) sade, sistemli ve kolay anlaşılabilirken, aynı sadeliğin ve sistemliliğin ahlak (ya da ahlakın şartları) için geçerli olduğunu söylemek pek mümkün görünmemektedir. Ahlakın İslâm dininin ayrılmaz bir parçası olduğu dikkate alındığında böyle

